

Landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med anledning av representanten Fanny Sundströms med fleras petition av den 18 februari 1939 angående förslag till åtgärder, vilka avse det fortsatta upprätthållandet av Ålands Barnbördshus i Mariehamn.

N:o 11/1939.

Sedan representanten Fanny Sundström med flera uti en till Landstinget ingiven petition av den 18 februari 1939 anhållit, att Landstinget ville giva landskapsstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten av att även landskommunerna måtte skänka Ålands Barnbördshus liknande understöd som staden Mariehamn och att självstyrelsen i största möjliga utsträckning borde ekonomiskt bistå inrättningen, så att ändamålsenliga lokaler utvinnas, på det att anstalten kunde utvidgas och dymedelst fullt kunna fylla sin uppgift, har Landstinget, efter det finans- och ekonomieutskottet avgivit utlåtande i ärendet, den 24 i nämnda månad beslutat lämna landskapsnämnden i uppdrag att undersöka, huruvida ifrågavarande barnbördshus kan understödjas i större utsträckning än hittills, samt att inkomma med utlåtande och eventuellt nödigbefunnet förslag i saken.

Med anledning härav önskar landskapsnämnden främst framhålla, hurusom i riket, liksom ock i landskapet Åland på grund av § 10 i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, beträffande utövande av barnmorskeyrke och förlossningsanstalter allt fortfarande

gäller förordningen av den 16 april 1920 och om sistnämnda anstalt §§ 22 - 25 i denna förordning. Någon legal skyldighet för staten enligt bestämmelserna i sagda förordning understödja förlossningsanstalter föreligger icke, men, med hänsikt till det samhällsnyttiga ändamålet, sa anstalter betjäna, har statsmakten lämnat dylika understöd såväl grundläggningskostnader som i avseende å desammas upprätthållande. Principerna härutinnan hava växlat och i statens utgiftsstat har för anstalternas upprätthållande även under olika år anvisats olika belopp i sistnämnda avseende har t.ex. för år 1939 anvisats två miljoner för det övriga riket. Otvivelaktigt är även landskapet, i enlighet med självstyrelselagens principer, både berättigat och förpliktat att vidtaga de åtgärder, som prövas vara erforderliga för upprätthållandet av förlossningsanstalter jämväl i landskapet.

En redogörelse för de åtgärder, landskapsnämnden vidtagit, beträffande anläggningen och upprätthållandet av Ålands Barnbördshus torde här vara på sin plats.

Den 12 november 1935 anhöllo legitimerade barnmorskorna Inez Ingmar, Susanna Snickars och Ragnhild Kristina Mattsson hos landskapsnämnden om tillstånd att i lagstadgad ordning inrätta en privat förlossningsanstalt, avsedd att inrymmas i gården N:o 10 vid Nygatan i Mariehamn, för 5 & 6 patienter samt att undfå ett understöd av 20.000 mark till anläggningskostnader samt nödigt anslag till anstaltens upprätthållande. Över denna anhållan inhämtade landskapsnämnden utlåtande av rikets högsta fackmyndighet på området, medicinalstyrelsen, som i sitt

den 7 december 1935 dagtecknade utlåtande föreslog de villkor, under vilka omförmält tillstånd kunde beviljas, samt meddelade, att till grundläggningsskostnader för dylika anstalter i riket beviljats ungefär 20.000 mark eller ett belopp, motsvarande underhållsbidraget för ett år. Det sistnämnda åter beräknades enligt 50 mark - någon gång till en början något högre - för varje vård dygn, som å anstalten gavs avgiftsfritt, på särskilda, av medicinalstyrelsen även angivna villkor och bestämmelser. I enlighet härmed beslöt landskapsnämnden den 30 december sagda år bevilja nämnda barnmorskor ett landskapsbidrag om 20.000 mark till anläggningsskostnader mot skyldighet, bland annat, att åt medellösa och mindre bemedlade patienter skulle lämnas kostnadsfri vård, m.m., dock sålunda att dessa vård dygns antal skulle stiga till högst 365 i året.

Den 22 mars 1936 tilläts berörda anstalt vidtaga med sin verksamhet och den 31 mars beviljades för densammas upprätthållande under samma år ett anslag, stort 17.200 mark, beräknat efter 50 mark per avgiftsfritt vård dygn, på särskilda, enligt medicinalstyrelsens ovannämnda meddelande angivna villkor, varjämte landskapsnämnden den 2 december sagda år på anhållan, och efter det medicinalstyrelsen blivit hörd, ändrade villkoret om avgiftsfritt vård dygn under högst 365 dagar därhän, att landskapsbidraget erlades, även om nämnda vård dygn icke stego till sistsagda antal.

Sedermåra, eller den 8 maj 1937, anhöllo barnmorskorna Snickars och Mattsson att få flytta sin anstalt till boningshuset i gården N:o 5 vid

Hamngatan i denna stad i syfte att där få rum för 9 till 10 patienter, vilken anhållan av landskapsnämnden under särskild förutsättning bifölls den 2 juni sagda år, varjämte, på anhållan, för denna utvidgning samma dag beviljades ett av medicinalstyrelsen förordnat bidrag i för allt om 15.000 mark att uppbäras sedan den utvidgade anstalten vid besiktning godkänts.

Under åren 1937 och 1938 utgick understödet för Ålands barnbördshus med resp. 21.250 och 22.500 mark. Uti en skrivelse av den 22 januari 1939 framhöllö ägarna av anstalten att av 215 i densamma inskrivna patienter 22 legat på friplats under år 1938, och ett stort antal personer hade dessutom anhållit om dylik plats, men ej kunnat beredas sådan. På grund härav anhöllo de om bidrag för 2 friplatser till, och kunde anstalten genom ett sådant förstorat bidrag fortsätta med sin verksamhet. Med anledning av denna anhållan inbegärda landskapsnämnden utlåtande av medicinalstyrelsen, som i skrivelse av den 3 april 1939 meddelade, att i riket statsbidragets storlek numera icke bestämdes, som här ovan nämnts, på grund av friplatsernas antal, utan på antalet fria vård dagar, vilka ställas till förfogande för sådana obemedlade och mindre bemedlade personer, för vilka kommun icke var skyldig att bekosta vården. I en anstalt, där, liksom vid Ålands barnbördshus enligt sökandenas nämnda uppgift var fallande av 215 inskrivna patienter endast 22 legat på friplats, var 3 friplatser, motsvarande 1095 fria vård dagar, för mycket. Då det ansågs att en patient borde vårdas 8 - 10 dagar på förlossningsanstalten,

hade i nuifrågavarande anstalt under året förekommit högst 220 fria vård dagar. Om dessa höjdes till 500 - 600, var detta tillfyllest. Beträffande bidragsbeloppet beräknade medicinalstyrelsen 50 - 60 mark i ersättning för varje fri vård dag, beroende på levnadskostnaderna på orten. I enlighet härmed skulle ett årligt bidrag av 25.000 - 36.000 mark kunna tilldelas ifrågavarande förlossningsanstalt, ifall bidraget beviljades enligt samma beräkningsgrunder som i riket uti dylika fall iakttogos. Då sedan ägarna av Ålands Barnbördshus den 22 april innevarande år anhållit om ett bidrag av 30.000 mark för detta år, beviljade landskapsnämnden, i enlighet med medicinalstyrelsens uppgifter, den 3 sistlidne maj nämnda belopp för upprätthållandet av anstalten under år 1939 efter beräkning av 60 mark i ersättning för varje fri vård dag och med villkor , att de fria vård dagarnas antal steg till högst 500.

Petitionärerna hava, bland annat, anhållit, att landskapsnämnden måtte undersöka möjligheterna för att även landskommunerna kunde skänka Ålands Barnbördshus liknande understöd som Mariehamns stad. Emedan landskapets kommuner jämlikt gällande kommunallag äger kommunal självstyrelse och sålunda fri prövningsrätt att i förevarande avseende besluta, saknar landskapsnämnden all legal förutsättning för att, i det syfte petitionärerna önskat, hos kommunerna utverka några bidrag för ändamålet. På sätt landskapsnämnden i denna framställning påvisat, har landskapsnämnden försökt tillgodose det allmänt goda ändamål Ålands barnbördshus betjänar; och då rikets anslag för upprätthållande av förlossningsanstalter för närvarande utgör 2 miljoner mark, måste

det, med beaktande av den i regel beräknade proportionaliteten mellan statens och landskapets utgifter vis å vis resp. förvaltningsgren tydligt framstå, att landskapet i största möjliga mån sökt skänka sitt bidrag till ifrågavarande anstalts bestånd.

Här må ännu framhållas, att Ålands Barnbördshus har möjlighet att, enligt medicinalstyrelsens muntliga meddelande, bekomma ytterligare landskapsbidrag för det fall, att ägarna uppföra ett eget hus för anstalten, men ett dylikt bidrag förutsätter ansökan med noggranna kalkyler över byggnadskostnaderna; och detta bidrag kan på grund av sådan kalkylering utgå med $1/5$ av byggnadskostnadernas totalbelopp. Barnbördshuset lär redan hava erhållit tomt av staden, men kunna dess ägare näppeligen skrida till något byggnadsföretag under nuvarande dyrtid.

Emedan landskapsnämnden allaredan vidtagit de åtgärder, som för närvarande äro möjliga, får landskapsnämnden, med hänsikt till de sakförhållanden här ovan framhållits, föreslå,

att representanten Fanny Sundströms med flera ras petition om större understöd för det fortsatta upprätthållandet av Ålands Barnbördshus i Mariehamn för närvarande icke måtte föranleda till någon vidare åtgärd.

Mariehamn den 24 oktober 1939.

På landskapsnämndens vägnar:

P. H. L. andfär.

Werner W. S. S. S.